

РЕЦЕНЗИЯ

От: проф. д-р Искра Богданова Христова-Балканска, Институт за икономически изследвания при Българска Академия на Науки (ИИИ БАН);
Научна специалност 3.8. Икономика Световно стопанство и МИО

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност 3.8. Икономика 3.8. „Икономика“, докторска програма „Световно стопанство и международни икономически отношения” :

Автор на дисертационния труд: ЯКОБ РУБ (Jacob Rub)- докторант на самостоятелна подготовка към катедра “Икономика”, докторска програма „Световно стопанство и международни икономически отношения“, Факултет “Международна икономика и администрация” на Варненски свободен университет (ВСУ) „Черноризец Храбър”.

Тема на дисертационния труд: **„ИКОНОМИЧЕСКИ АСПЕКТИ НА НАМАЛЯВАНЕ НА ЩЕТИТЕ ОТ ВИРУС COVID-19. ФУТУРИСТИЧЕН ХИБРИДЕН ИКОНОМИЧЕСКИ ПОДХОД: НА ПРИМЕРА НА ИЗРАЕЛ“ (Economic aspects for reducing the damages of COVID-19 virus. A futuristic hybrid economic approach: the case of Israel)**

Научен ръководител: Проф. д-р Емил Панушев

Основание за представяне на Рецензията: Със заповед на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър” № 856 от 16.11.2022 г. съм включена в Научно жури за защита на дисертационен труд по професионално направление 3.8. „Икономика“, докторска програма „Световно стопанство и международни икономически отношения” на ВСУ „Черноризец Храбър”.

1.Автобиографични данни

Изследователската дейност на Якоб Руб се съсредоточава в областта на социалните науки и националната сигурност. Дейността му е многостранна и разнообразна от практически бизнес занимания до изяви на писател и

публицист. Якоб Руб придобива две почетни професори от Европейската академия по естествени науки (Европейски университет) ХанOVER, Германия и заема важни позиции в областта на корпоративния сектор. Участник е в научни проекти и международни конгреси в Израел и в чужбина. Якоб Руб е член на Европейската академия по естествени науки, ХанOVER, Германия, член на Израелската асоциация по трудово право и социално осигуряване, член на израелската организация по публично право, член на Израелската асоциация по криминология, член на Общата асоциация на писателите в Израел, и член на журналистите в Хайфа и Северен Израел.

Якоб Руб е изпълнил всички налични изисквания като освен представения дисертационен труд, той е публикувал 3 статии, чиято тематика е свързана с дисертационния труд, като са реализирани 80 точки.

2.Актуалност и значимост на проблема на който е посветен дисертационния труд

Представеният дисертационен труд е мултидисциплинарен, защото обвързва пандемичната криза във връзка с COVID-19 с различните параметри, които въздействат върху икономическото състояние на държавата и върху националната сигурност на страната. Темата е особено актуална, защото цели въвеждането на нов ефективен инструмент за противодействие на сътресенията върху икономиката, причинени от COVID 19 и за изработване на ефективни методи на управление на пандемичната криза. Обвързването на теорията и практиката позволява прогнозиране на ефектите от пандемичната криза на всички нива на управление на държавата, както и на начините на международно сътрудничество, за преодоляването на пандемичната криза.

За тази цел, Авторът идентифицира икономически променливи, които позволяват формулирането на спада на икономическите загуби на местно, регионално и международно равнище. Извършена е значителна по обем

изследователска работа за систематизиране на мерките, които са предприети за икономическа защита по време на пандемичната криза поради COVID 19 в различни региона на света, сравнявайки здравните и икономическите политики по света, както и перспективите за плозотворно международно сътрудничество. Използвани са качествени и количествени данни от различни области на знанието, за обосноваване основните тези на Автора, а именно обвързване на практическите и теоретичните модели за прогнозиране и оценка на пандемичната криза поради COVID 19.

3.Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е с обем 165 стр., включващи увод, три глави, заключение и списък на използваната литература, като графиките са 28, а таблиците 9 на брой. Библиографията включва 213 заглавия.

Първата глава е посветена на научния контекст в областта на изследването на икономическата криза поради пандемията с COVID-19, като се подчертава възникването на несигурност при подобни кризи, както и тяхното влияние върху националната и международната икономика. Съществуващата опасност за националната сигурност изисква от правителствата обосновани политики за разделчаване на вълните на пандемичната криза, така че официалните органи да са в състояние да реагират своевременно и да обосноват последващите стъпки за преодоляване на пандемичната криза поради COVID 19.

Втора глава изяснява феноменът COVID 19 в Израел: икономическата криза и нейното въздействие, както и икономическите политики. Възникването на пандемичната криза предизвиква сътресения, несигурност, спад в доходите на по-неимуществените слоеве на израелското население. Оценяват се загубите от наложените сериозни ограничения, които намират израз в рязък спад в производството и инвестициите, подобно на ефектите от спиране на икономиката в други страни по света. Изяснени са мероприятията на израелското правителство

за компенсиране на загубите на частния и на държавния сектор, които са основа за придобиване на опит в случаи, когато възникват подобни пандемии, застрашаващи икономиката и националната сигурност.

Трета глава изяснява намаляването на икономическите щети от пандемията поради COVID-19 чрез сътрудничеството в областта на националната сигурност между Израел и други държави, чиято икономика е засегната в подобна степен от пандемичната криза. Приложени са научноизследователски методи за оценяване на пандемичната криза на примера на 15 държави и се изяснява до каква степен прилагането на икономически и теории от други сфери на знанието могат да са в помощ на официалните органи за стабилизиране на икономиката въпреки пандемичната криза и да се избегне икономическата регресия.

Формулиран е изследователски модел за намаляване и или предотвратяване на икономическите загуби от COVID-19, който намира израз в модела на Пентаграма. Създадената система от показатели отразява взаимовлиянието на икономическите променливи, които изразяват кризисната ситуация в Израел и в обхванатите от модела региони, зони и държави в света.

В заключението се обобщават различните форми на сътрудничество и икономическа активност на национално и на международно равнище.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Представеният дисертационен труд е сложно и многоаспектно изследване, защото се прави опит за систематизиране на икономическите знания, така че да се даде най-добър и адекватен отговор за отражението на пандемичната криза във връзка с COVID-19, чиято същност, по мнение и на Автора е комплексен феномен, засягащ всички нива и аспекти на националното и световното стопанство – феномен с който човечеството не се беше сблъсквало с подобна острота през последните години.

Използваната методология на научното изследване позволява ефективното проучване на хипотезите, формулирани въз основа на променливите включени в използвания модел. Достойнство на икономическия модел е че обвързването на практиката и теорията позволява да се изведат полезни данни относно ефектите на пандемичната криза и да се оценяват нанесените щети върху икономическата и социалната политика на държавата. Това позволява извличане на полезни изводи относно бъдещето поведение и начин на действие на правителствените институции и на международните организации в съвременния взаимозависим глобален свят.

Изследването на икономическите фактори за подобряване на икономическото положение на Израел и на дефинираните региони в света позволява сравнение на резултатите относно заболяемостта на населението, както и на постиженията или провалите на взетите под внимание 15 държави, което определено е принос към натрупаните знания на национално и международно равнище за справяне с подобни пандемични кризи.

Получените резултати от икономическия модел, създаден въз основа на икономическите сравнения между страните във връзка със справяне с пандемичната криза с COVID-19, служат за основа за дефиниране на подходящи методи за идентифициране на силата на пандемичната криза, на ефектите върху икономиката и националната сигурност на Израел и на другите страни по света, които са взети от Автора под внимание. Изтъкнато е, че индексът на благополучието, основан на 104 променливи, дава право на избор на страните да определят техните икономически и социални приоритети за да се справят с последствията от пандемичната криза.

Подчертано е, че координирането на политиките между силните икономики в света следва да се подобрява, защото това е предпоставка за

задълбочаване на международното сътрудничество и в рамките на Световната здравна организация. Във връзка с това се дават полезни препоръки за Израел в контекста на усиляване на политическото сътрудничество в региона на Близкия Изток и Азия като Израел определено следва политика на преосмисляне и преодоляване на политическите и военните конфликти в региона, което представлява съществена и положителна промяна в политиката на Израел. Същевременно се разширяват външнополитическите и търговските връзки с държавите от Балканския регион и с други държави в света, като това се отнася и за отношенията Израел –България.

Във връзка с това са изведени виждания за увеличение на пазарния дял на израелския износ, още повече че страната има забележителни постижения в софтуерните и компютърните услуги и в научноизследователска дейност, които формират ядрото на израелската високотехнологична индустрия. Наред с това Израел има много стабилна здравна система, която също е допринесла за преодоляване на пандемичната криза през последните 3 години.

5.Критични бележки, препоръки и въпроси

Към дисертационния труд могат да бъдат отправени и някои препоръки, които не намаляват значението на научното изследване: Мултидисциплинарният подход въз основа на който е изградено изследването позволява доказването на поставените задачи и хипотези, но същевременно изследването би спечелило ако се даде отговор на въпроса как теорията помага по-конкретно за преодоляване на ефектите на пандемичната криза.

Правилно се подчертава недостига на капацитет на неолибералната теория за преодоляване на кризата, но кои са тези икономически модели, които биха въздействали върху подобряване на икономическото състояние на държавите в условия на глобализация и на несигурна икономическа среда.

Изказани са призови за реформиране на Световната здравна организация но не се изтъкват основните недъзи свързани с нейното финансиране и действие и преобладаването на влиянието на САЩ.

Работата би спечелила ако по-обосновано се разгледа въпроса с търговията с ваксини и въобще със здравни артикули, за които се чувстваше съществен недостиг в света.

Желателно е, ако се публикува настоящето изследване, получените резултати да се систематизират и да се изведат по-ясно политиките, които биха били полезни за правителствата при настъпването на пандемични кризи – опасност от която нито една страна в света не е в състояние сама да преодолява.

6. Оценка на публикациите по дисертацията

Съгласно таблицата за наукометричните данни публикациите са 3 на брой и те отразяват и са свързани с темата на дисертационния труд.

7. Оценка на автореферата

Авторефератът, в обем от 60 страници, отразява концепциите, идеите, резултатите от проведеното изследване. Посочените от Якоб Руб приноси моменти в автореферата са правдиви и отразяват основните достойнства и изводи, до които Авторът е достигнал.

8. Заключение

Дисертационният труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и на Правилника за неговото прилагане. В дисертационния труд ясно проличава оригиналния авторов подход при разработване на темата въз основа и на прецизната обосновка на използваните източници.

На основата на посочените в предшестващите редове положителни резултати на докторската дисертация, потвърждавам пълното си съгласие за присъждането на образователна и научна степен „доктор” по професионално направление 3.8. Икономика Световно стопанство и МИО

на – **Якоб Руб (Jacob Rub)**, докторант на самостоятелна подготовка към катедра “Икономика” по докторска програма „Световно стопанство и международни икономически отношения“ при факултет “Международна икономика и администрация” на Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”.

08.01.2023 г.

София

Написал рецензията:

Проф. д-р Искра Христова-Балканска

Подпис: